

AD ILLVSTRISS
ET OPTIMVM PRINCIPEM GE
 orgiũ Marchionem Brandenburgensem &c.
 ne Antichristianorũ multitudine & minis
 fatigetur, προσκέλευσις Martini Mes
 glin, Ecclesiæ Kitzingensis
 Parochi,

1529

ILLVSTRISSIMO ET CHRISTIA-
nifs. Principi ac domino, domino Georgio Mar-
chioni Brandenburgensi &c. domino suo
clementissimo,

Ratia, uictoria, & pax a deo patre, &
Christo Iesu domino nostro, Amen. |
Experitur, agnoscit, & confitetur, non si-
ne adgratulatione Princeps illustris. cū
amplis, hæc ditio seu prouincia, tū vni-
uersa fere Germania, q̄ varijs & raris (raris inquā, rara
enim in terris & coelo auis est, vt vulgo dici solet, pius
princeps) dei donis celsitudo tua coelitus donata sit &
ornata: primum (vt taceā virtutes, quas in principibus
etiam mundus commendare & euehere solet iusticiā, cle-
mentiam, prudētiam, & fortitudinem) cognitione, amo-
re & fide in Christum, ad hæc in iisdem, contra omnem
Satanæ & suorum tentationem, fortitudine & constan-
tia. Tandem non vulgari zelo aduersus omnem hypo-
crisim & impietatem. Non est itaq̄, cur ego, qui mentē
Christi utrimq̄ habeo, in mare aquas & pleno sydera
coelo addam, id est, C. T. scientia salutis, paradesi ac pa-
ce Christi instructis. & plane, vt Esaias ait, *θεοδιδαστορ*, in
præsenti tentatione, quantumlibet magna doceam ad-
horter & confirmem, ne audiam, vulgo græcorum cele-
bre prouerbium, *ἕς τὴν ἀθίνην*, sus Mineruam, id est, me ve-
hementer impudentem, qui indoctus & formidolo-
sus, audeam C. tuam a deo non vulgariter doctā & con-
firmatā, docere & consolari. Quia vero Satan, vt omni

bus retro seculis, ita & quidem maxime nūc sine & con-
sumatione seculi appetente & nostri redemptione, quæ
est Christi in gloria aduentus adproperante, agit, sata-
git, & interim peragit, ut Christi fidem ac libertatem vel
tragicis cōminationibus a pijs auferat vel iustos de ter-
ra, vt est homicida ab initio, omnino sufferat & tollat.
Quando, inquā, tam horrendum & homicidam suū co-
natum non tantum in vulgo Christianorum, sed etiam
in capitibus populi, id est, Christianis aliquot principi-
bus (vt fere quisq̄ intolerabilior est Satanæ, quo est illu-
strior, & magis pius) & sic in C. tua insigniter Christia-
na tentat ac conatur, putauī non intempestiuum & incō-
modum, aut saltem sine damno futurum, si C. tuam, sub
cuius imperio per Christi gratiam tutus a mūdo & An-
tichristianis minus tentor adhuc, in tanto discrimine cō-
monefacerem, & si quid, per tot partim curas & nego-
cia, partim tentatiōes excidisset, in memoriam redigerē,
QVID ET QVO POTISSIMUM (in scriptu-
ram scilicet, & piorū Regum, similiter tentatorū, exem-
pla fidē & constantiā) **IN TANTIS SATANÆ
ET REGNI EIVS TERRORIB. SPECTAN-
DVM SIT**, quoq̄ leuandi sint fidei oculi, nempe, exē-
plo Dauidis, in montes, vnde venit auxilium omni viri-
liter agenti & expectanti, neq̄ vel tantillo tenus præua-
lent inferorum portæ. Corrafi ergo, eo quo dixi consi-
lio, ex media & sola scriptura (in hac enim exhortatione
vt Cyprianus ad Fortunatum de exhortatione marty-
rū: recte & pie, inquit, amputandæ sunt omnes verborū
nostrorum morē, & humanorum consiliorum ambæ

A ij

ges subtrahendæ, ponendoq; sola illa quæ deus ipse loquitur, & quibus seruos suos ad martyriũ Christus ipse hortatur) aliquot locos & argumenta, non contra qualibet & vulgares tentationes, sed contra eam potissimũ qua principibus ab Euangelio stantibus Antichristiani minantur Cæsaris iram, cæsareum, vt vocant Bannum, exilium, & e regnis suis eiectionem, nisi a Christo ad Antichristum, & a libertate Euangelij ad priorem humanarum traditionum captiuitatem, a qua vix dum per gratiam Dei redasserti sumus, ἀποστρέψωσι ac deficient. Aduersus hanc inquã impiorum Moabiticam, id est, vanam (superbia enim Moab, arrogantia & indignatio plus quã fortitudo eius) cõminationẽ, hanc προσκείμενον exhortationem, & vt Cyprianus ibidem, classicũ vnice adornauit, quod nunc C. tuæ Spiram (vbi huius generis minarum potissimũ vulgantur & multiplici populũ sermone replerunt) mitto, suppliciter petens, vt eadem C. tua putet hæc nõ tam docendi gratia, quã obedientiã & affectũ in se meũ, non illiberalem & indignum testandi, scripta ac missa esse, vt, inquã, palam fiat, me C. tuæ cum vbiq; tum in studijs & orationibus meis fidelissime memorẽ esse. C. tuã, cui me post deũ tuendũ cõmitto, in Christo sceliciter & diu valere opto & precabor. Datũ Kitzingæ in T. C. vrbe, Anno salutis nostræ M. D. XXIX.

T. C. Obsequentis.

Martinus Meglin, Ecclesie
Kitzingensis in Euangelio
minister & parochus.

AD ILLUSTRISSIMUM ET OPTI-
mum Principem Georgiũ, Marchionẽ Branden-
burgensem &c. ne Antichristianorũ multi-
tudine & minis fatigetur,

PRAEFATIO.

Nomni quidem tentatiõẽ ab omnibus eadẽ diligentia, studio, anxietate & votis pax & libertas quæritur, ab alijs tamen aliter alibi, & non eadem fide & corde. Mundus ignorans deum, & quæ dei sunt, id est, credens omnia fortuito, & non certo dei consilio accidere. Ad hæc in vanitate carnis, cuius infirmitatem ignorat confidens, carnem ponit brachium suum, & quolibet quã ad deũ conuertitur. Vnde fit, vt si requiem, anxie quæsitam non inuenit, doleat, irascatur, indignetur, blasphemet: & tandem, nisi remittat tentatio desperet. De hac infidelitate Esaias capite ix. Et populus non est reuersus ad percutientem se, & dominum exercituum non inquisierunt. Christiani a deo docti, in tentatione longe variant a mundo. Agnoscunt enim & credunt, primum, quod a deo solo sint bona & mala, vita & mors, paupertas & honestas. Norunt solius dei opera esse: malum, id est, persecutionem & pacem, illius creaturas esse lucem & tenebras, id est, copiã & inopiam, diuitias & infelicitatem. Sic enim in libro Hiob, lux & tenebræ accipiuntur, Dein norunt omnem carnẽ & quicquid sub sole est, vanitatem vanitatum esse, id est in die malo & iræ nequaquã posse liberare. Tertio sciunt ex scriptura, quæ ad nostram consolationem scripta est

A iij Roma

Roma. xv. tentatis, si ad deum conuertantur vnice, pacē id est, aut a malis liberationem, aut in medijs malis paciē tiam, consolationem, & constantiam, multis locis promissam & exemplis non minus multis exhibitam ac exhibendam. Tentati ergo, non alio, q̄ ad deum ipsum, nō infidelitate & cæcitate carnis, sed scriptura & fide duce conuertuntur. Vbi si pacem inuenerint, vt falli nō possunt, deum pacis magna exultatione glorificant, iuxta illud Psalmi xlviij. In die tribulationis inuoca me, eruam te, & glorificabis me. Nos itaque propter nomen Iesu Christi, tot partim persecutionibus, partim minis, ipsa persecutione intolerabilioribus (præstat enim semel cadere, q̄ semper pendere) tentati, non alio q̄ ad Christum, propter quem periclitamur tota die, conuertamur consolandi, idq̄ nō alia, quam scriptura, via & duce, & audiamus quantam pacem, deus per uerbum suum promittat & exhibeat afflictis, vt sic consolati, glorificemus deum liberatorem, & non timeamus quid faciat nobis confidens magis, q̄ potens caro, adeo q̄ & inferorum portæ, vt vt super nos dilatent animam suam, & os suū absq̄ vllō termino.

CAPVT PRIMVM.

Causa propter quā persecutionem patimur nō nostra est, sed Dei, qui suam causam ipse aget & tuebitur.

PRIMVM, Meminisse debet C. tua, Euangelij causam, quam vna cum omnibus pijs, impijs miris cōsilijs, studijs, artibus, largitionibus

& omnibus tandem malis modis, extinctam cupiunt, nō nostram tantum, sed dei imprimis esse, qui, vt & zelotes, & gloriam suam alteri nō cōmunicat, suam hanc causam nunquam deseret, nec in finem feret verbum suum ab impijs conculcari, quantumlibet nunc Antichristianorum blasphemias dissimulet, non sine consilio, tarditatem grauitate futuræ ultionis recompensandi, iuxta illud Hiob xxi. Ad diem perditionis seruetur malus, & ad diem furoris ducetur. Hic vero non tam fide quā sensu opus est, videmus enim verbum & gloriam dei decem his annis, per infirma & contempta vasa, vt vt potentia mundi remitteretur, & Satan fureret, latissime propagatam, & ita firmiter stabilitam, vt non sit metuēda aliqua ruina & casus. Quin experti sumus, quo magis oppressa est impio Pharaonis consilio Euangelij causa, eo creuit multiplicata, & firmata est magis.

SECUNDVM CAPVT.

Maior est Deus, cuius causa & pugna hæc est, ad protegendum, quam Satan & Antichristus ad impugnandum.

SECUNDO, Cogitādum aduersarios nō tam contra nos, qui infirmi & hostibus multitudine ac viribus inferiores fortasse sumus, quā deū & Christum eius pugnare & insanire, Actorum nono, Saule Saule, quid me persequeris? Iam qui nobiscum & pro nobis est, maior est toto mundo, & vt semel dicam, omnipotens est: ignis præterea consumens. Contra hostium vires & princeps, brachium est carneū, ba-

culus arundineus & dens putridus ipsissimus scilicet Satan, a Christo nostro iam olim iudicatus, victus, eiectus foras triumphatus, expoliatus & destructus oīo. Quā vero foeliciter ipsis, tam infirmis & ignavis, cessurū sit ^{ετοιμαχῆν}, non sine suo magno & æterno malo (quando fideliter monentibus credere & conuerti non possunt) experientur. Et nisi iusta dei ira excæcati essent, sensisse iam pridem debebant, suum iudicium, vt Petrus ait Non dormire, & intolerabilem dei vltionem, non ita diu abfuturam, quando uident et dolent, nō tantum homines, eosq; ante amicissimos, fidelissimos, & iuratissimos: sed etiam vniuersas creaturas coelum & terram cōtra se, vltice dei ira, irritori, & plusq; dimidium suæ auctoritatis amissum, & supra lutum platearum cōtemni, neq; quicquā superesse, nisi quicquid tyrannide & metu (malus autem diurnitatis custos metus est, inquit, verissime & pluribus exemplis comprobatur Cicero) adhuc retinēt. Sed quid opus est verbis, venit super eos ira dei in finē, vt videntes non videant, conuertantur, & sanentur. Hic autem multum supra modum proderit, in exempla piorum Regum retrospicere, & illorum similiter tentatorum fidem, verba, orationes, facta, & tandem victoriam intueri, dum se & populum cōsolantur non multitudine & robore exercitus, non fortitudine equitatus, non curribus & cætero bellico apparatu, sed quod res & pugna non sua tantum sit, sed DEI potissimum, cui perinde facile est in paucis & multo vincere, imo qui vno angelo centum octoginta quinque milia Assyriorum interfecit, *Esaie xxxvij, & iij Regum vnde*
uigesimo

uigesimo, Talis erat Gedeon Iudicum vi & vij, Talis Iob ij Regū x. Talis Dauid cum alibi, tum Psalmis xix. xx. & xxxij. Non saluabitur, inquit, Rex in multitudine exercitus, & Gigas non liberabitur in multitudine virtutis suæ. Fallax equus ad salutem, nec in abundantia virtutis suæ saluabitur. Ecce oculi domini super metuentes eum, & in eis qui sperant super misericordiā eius: Vt eruat a morte animas eorum, & alat eos in fame. Anima nostra expectauit dominū: quoniā adiutor & scutū nostrū est. Quia in eo lætabitur cor nostrum, & in nomine sancto eius sperauimus &c. Talis erat Asa ij. Paralipomenon xiiii. Domine, inquit, nō est apud te vlla distantia, vtrum in paucis auxiliaris, aut in pluribus: adiuua nos domine deus noster. In te enim, sicut infirmi baculo, nitimur, uel sustentamur, & in tuo nomine habentes fiduciam, contra hanc multitudinē (quæ erat decies centena milia Aethiopum) venimus. Dominus deus tu es, ne præualeat contra te homo. Huc pertinet pœna infidelitatis eius, quæ legitur cap. xvi. Cum in Rege Syriæ & non in domino deo, in quo paulo ante multo plures vicerat, cœpisset confidere. Huius vero sensus & fidei, spectatissimū exēplar, quodq; ad nostri temporis Tragedias oīm aptissime cōgruit, est rex Iosaphat ij. Paralip. xx. qui a filijs Moab & Ammon magna multitudine impetitus, totum se contulit ad rogandum dominū his verbis:

Domine deus patrum nostrorū, nonne tu es deus in cœlo, & dominaris cunctis regnis gētium, in manu tua est fortitudo & potentia, nec quisquā tibi potest resistere

B

re? Nōne tu deus noster interfecisti omnes habitatores terræ huius coram populo tuo Israel? & dedisti eam sc̄mini Abraham̄ amici tui in sempiternum: habitaueruntq̄ in ea, & ædificauerūt tibi in illa sanctuarium nomini tuo dicentes: Si venerit super nos malum, gladius, iudicium pestilentia, & fames: stabimus corā domo hac, & in conspectu tuo, & clamabimus ad te in tribulationibus nostris, & exaudies, saluosq̄ facies. Nunc igitur ecce filij Ammon & Moab, & mons Seir, per quos non concessisti Israel, vt transirent per eos, quando egrediebantur de terra Aegypti, sed declinauerūt ab eis, & nō exterminauerunt illos. Et ecce ipsi retribuentes nobis, ueniunt ad eijciendum nos de hæreditate tua, quam hæreditario dedisti nobis: Deus noster non iudicabis aduersum eos quando in nobis non est tanta fortitudo aduersus multitudinem hanc magnā uenientem contra nos. Non scimus aut̄ quid faciendū sit, nisi quod oculi nostri ad te.

Ex Regis huius exemplo agnosce Princeps optime, quod deus suos non tantum non in periculo, sed ne in metu quidem diu derelinquit. Vix dum enim precibus Iosaphat finitis, fit spiritus domini, paracletus scilicet seu consolator, super Israel, filium Zachariæ, qui Israel & Regem ita consolatur. Nolite timere, neq̄ frangamini a facie multitudis huius magnæ. **NON EST ENIM VESTRA PUGNA, SED DEI.** Cras descendetis contra eos. Ascensuri enim sunt per cliuum nomine Zis, & inuenietis illos circa Caricetum fluminis, qui est contra solitudinem Ieruhel. Non eritis vos, qui dimicabitis, sed tantum firmi estote: stete, & videbitis auxilium

domini super vos. O Iuda & Hierusalem, nolite timere nec paueatis, cras egrediemini contra eos, & dominus erit uobiscum. Ad hanc prophetæ consolationem Rex adeo non timet amplius, vt exclamet magna uoce: Credite in domino deo uestro, & securi eritis, credite prophetis eius, & cuncta euenient prospera. Pergat C. tua ibidem uidere, q̄ ampla uictoria, quantisc̄q̄ spoliis diuitijs potiatur aduersum suos hostes Rex, in domino sperans, qui pauloante, sensu carnis, uictus & regno eiectus uidebatur.

Non dissimiliter Propheta seu homo dei ad Amaziā (de Israel, quem oderat dominus, centum milia robustorum, centum talentis contra Edom cōducentem) quod si putas, inquit, in robore exercitus bella consistere, superari te faciet deus ab hostibus: **DEI QUIPPE EST ET ADIUVARE, ET IN FUGAM CONVERTERE.**

Nouissime, pietas & in persecutione fiducia Ezechig Regis non est prætereunda silentio, Is a Sennacherib & infinita Assyriorum multitudine inuasus & obsessus, animum adeo non despondet, vt suos his uerbis consolatur. Viriliter, inquit, agite & confortamini, nolite timere, nec paueatis Regē Assyriorum, & uniuersam multitudinem, quæ est cum eo. **MULTO ENIM PLURES NOBISCUM SVNT, QVAM CVM ILLO. CVM ILLO ENIM EST BRACHIVM CARNIS, NOBISCUM DOMINVS DEVS NOSTER AD AVXILIANDVM NOBIS, ET PUGNANDVM PUGNAM**

B ij

NOSTRAM. Haecenus ex veteri testamento multa & tantum non plura iusto exempla sanctorum, in deum in persecutione confidentium recensuimus, Nisi autem nimium esset, & non tam consolari, quam fastidio enecare videremur, non minus plures ex nouo testamento, quanquam non Regum historias huius sententiae peteremus. Sed satis sit vnum adhuc Pauli, Satanæ, mundi, pseudoprophetarum, & doctrinarum, Tandem omnium tentationum in Christo victoris exemplum & locum, qui est ad Romanos octauo: produxisse. Ille vnus pro multis erit, & non minus efficaciter, quam omnia veteris scripturae exempla consolabitur. Si deus pro nobis, quis contra nos? Qui proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum: qui fieri potest, vt non cum eodem omnia nobis donet? Quis intentabit crimina aduersus electos dei? Deus est qui iustificat. Quis ille, qui condemnet? Christus est, qui mortuus est, imo qui & suscitatus est, qui etiam est ad dexteram dei, qui & intercedit pro nobis. Quis nos separabit a dilectione dei: num afflictio? num angustia? num persecutio? num fames? num nuditas? num periculum? num gladius? Quemadmodum scriptum est: Propter te morti tradimur tota die, habiti sumus velut oues destinatae maectationi. Verum in his omnibus superamus, per eum qui dilexit nos. Nam mihi persuasum habeo, quod neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque potestates, neque instantia neque futura, neque altitudo, neque profunditas, neque vlla creatura alia poterit nos separare a dilectione dei, quae est in Christo Iesu domino nostro.

Non ociose & frustra, pietissime princeps, tot tamque multa exempla recensui. Habita est primum ratio magnitudinis periculorum, deinde infirmitatis CARNIS, cui etiam plurima, pauca sunt. Tandem efficacissima est non tantum, vt Fabius inquit, docendi, sed etiam persuadendi ratio per exempla & historias, quae sensui carnis similis & cognatae sunt, Res scilicet gestae & sensibus obiectae. Habentes itaque tantam, vt Paulus ait, nubem testium, & videntes tot reges, partim etiam non per omnia bonos, toties & in causis minus quam nostra est, pijs et tentatione ereptos, eorum exemplis (quae ad nostram doctrinam & consolationem scripta sunt) in domino constanter speremus, non timentes, quid faciat nobis homo, id est, vmbra, puluis, & bulla, vt ut sibi magnus & arrogans videatur. Historiam autem Iosaphat multis verbis, & tantum non ex integro huc transcribere volui, quod ad praesentes turbas & terrores aptissime faciat, consoletur & erigat. Nec est dubium, quin C. tua (si in eadem saepe meditetur, & vice speculi indies vtatur) plurimum fiducia sit conceptura, & minas impiorum cum domino, qui in caelis est, irrisura. Quid, quod pulcherrima est indefinenter orandi, ad dominum contra praesentem persecutionem forma? vt infra cap. xi. monebo.

CAPVT TERTIVM.

In bonum electis, etiam exilium & mors
cooperantur.

Non parum consolabitur & eriget, si cogitemus,
sine omni nostro periculo, imo non sine ma-

B iij

gno nostro cōmodo, vt ut res ceciderit, siue vincamur, siue vincamus, omnia euentura. Si enim vicerimus (vt vinci nō potest, qui pro nobis est, quantumuis infirmi & pauci nos simus) optime res habet. Si vero, quod absit, vincamur, nihil peius habebit nostra caussa, neq; damni quicquam timendum. Christianis etiam mors, maxime pro Christo palam obita, lucrum est, & ad cœlum aditus, Philip. i. & Psal. cxviii. Bonum mihi quia humiliasti me. Item Matthæi v. Beati qui persecutionem patiuntur propter iusticiam, quoniam ipsorum est regnū cœlorum. Beati estis cum maledixerint vobis homines, & persecuti vos fuerint, & dixerint omne malū aduersum vos mentientes, propter me. Gaudete & exultate, quoniam merces vestra copiosa est in cœlis. Taceo pacem conscientia, securam mentem, iuge cōuiuuium, quæ nos victos, exules, patria & regno exutos, nouissime quam libet grauius afflicto perpetuo & fideliter, vere fidus Achates comitabitur. Sola hæc speciosissima erit victoria, patria, regnum, & quid non? Hostibus omnia contra accident: si enim vicerint, Cadmea illis, id est, tristissima erit, & magno damno cōstatura victoria, In media pace, nō erit pax impijs, sed infœlix conscientia, cor nocte & die etiam ad sonitum folij volantis timens, & cætera mala, quæ ipsis deus noster minatur Deuteronomij xxviii. Si vero vincantur, non tam perire, quam sepulti sunt. Summa erit ipsis omnino iuxta verbum, seu dilemma, quod vulgo de alea ludentibus celebre est Si perdidierint, regnum cœlorum perdidere. Si lucentur inferorum pœnas lucrati sunt. Non autem mo-

ueat deiciatue, quod regnū Antichristi parturientibus id est, afflictis nunc, & tristitiam habentibus passim insultat, illudit, & vt Christus ait, Gaudet, ^{ἔγκωμιον} sed nimium mane: & vt eleganter Græci dicunt, ^{ὡς ἰψὸν δὲ νεκρῶν} canēs. Punctus est gaudium hoc: &, ictus oculi, imo vt Prouerb. iij. stultorum exultatio ignominia. Erit autem tempus, & quidem breui, quando nos viso domino ad iudiciū, vt nos redimat, & sanguinem sanctorum suorum vindicet, reuerso solidum gaudium, & nuncq; auferendum, gauisuri sumus, in magna fiducia stantes aduersus eos, qui nos nunc affligunt. Ipsi cōtra agnoscentes & videntes nos, quos nunc persequuntur, in honore, pace, & inter filios dei esse, turbabuntur timore horribili, & in gemitu spiritus inenarrabili plangent, dicentes: Hi sunt, quos habuimus aliquando in derisum, & in similitudinem improprij. Nos insensati, vitam illorum æstimabamus insaniam, & finem illorum sine honore. Ecce quomodo computati sunt inter filios dei, & inter sanctos fors illorum est. Ergo errauimus a via veritatis & iusticiae lumen non luxit nobis, & sol intelligentia non est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis & perditionis, & ambulauimus vias difficiles, viam autē domini ignorauimus. Quid contulit nobis? transierunt omnia illa, tanquā vmbra, aut nuncius prætercurrens.

QUARTVM CAPVT.

A Cæsare in hac caussa, nihil est metuendum.

IN hac caussa nihil minus, quam iactura & amissio regnorum per Cæsarem a pijs principibus, vt vane minantur, auferendorū, metuenda est. primum enim bona spes est, & multæ coniecturæ, Cæsarem longe iustiores & magis pium, quam vt ad calūnias & mendacia impiorum in pios & innocentes, nec auditos, nec conuictos sæuiat.

Secundo, Esto, quod absit, vt erga Euangelium, & credentes peius etiā quā dicitur, adfectus sit, Ad hæc piæ admonitionis omnino impatiens. Iam cor regis in manu domini est, & quocūq; voluerit, inclinabit ac mutabit illud, dubio procul in suā & pietatis caussam pro hac mutatione sedulo & assidue, vt Paulus iubet, orabimur. Sic idem Paulus aduersum Christianos spirās minarū & cedis, Actorū nono, repente mutatur, & ex lupo raptore, fit ouis occisionis. Sic Laban socer, & Esau frater Iacob dilecti, irati & mala cogitantes in cordibus suis, subito reconciliantur, & propitij fiunt, Deo ita curante, & omīo malū auertente, Gene xxxi. xxxij. xxxij.

Tertio rursum demus prorsus induratum esse, & in sensum reprobum datum, adeo, vt non sit spes vlla: Deus autē meliora, eius immutandi & reuocandi. Hoc vero adeo non erit nostro & Euangelij periculo, vt vtriusq; magno cōmodo & gloria, ipsius vero magno damno, & ignominia futurum sit. Sic pharao induratus, filijs Israel non nocuit, sed profuit, quanto enim magis opprimebat, tanto crescebant & multiplicabantur magis, Exodi primo: suum vero ipsius interitum accelerauit, Tantum insuper abest, vt gloriam dei sua tyrannide

obscurarit, vt tum maxime illustrauerit & ampliauerit. Dicit enim scriptura, Exodi & Rhomanorū nono, Pharaoni: Idcirco posui, siue vt Paulus vertit, excitauī te, vt ostendam in te fortitudinem meam, & narretur nomen meum in omni terra. Sic irridet, reprobat, infatuat, & in stultum finem adducit consilia principum, qui habitat in cœlo DEVS: contra quem nō est sapientia, non est prudentia non est cōsiliū. Prouerb. xxi.

Quarto, Non Cæsaris, sed domini est terra & omīs plenitudo eius. Solus deus dominus est omniū regnorum terræ, & cui IPSE voluerit, dabit ea. A solo eo est omnis potestas, Roma. xij. Solus ipse, nō Cæsar (in cuius manu ne capillus quidem est capitis nostri) trāsfert exurgere & interire facit regna Danielis ij. & iij. Vnde in Cantico beatæ Virginis de DEO, non de Cæsare dicitur: DEPOSUIT POTENTES DE SEDE, ET EXALTAVIT HUMILES. Summa vt multa vera sunt, vulgo celebria Prouerbia, & spiritu sancto authore nata, aut e media scriptura petita, ita hoc in præsentī caussa longe verissimū est, Quod DEVS adfert, Petrus nō aufert. vt ergo regna retineant pijs principes, non Homo, sed Deus metuendus est, iuxta verbū Christi Matthæi sexto: primum quærite regnū dei, & iusticiam eius, & hæc omnia adijcientur vobis. Quem altissimus iusserit esse Regem aut Principem, eum de sede regni, ne vniuersi quidem mundi reges, vt ut irati & male propitij, deponent, contra quem deus voluerit super populū suū regnare, eū in regno vniuersa mundi regna quantumuis fauentia, non retinebunt.

C

QVINTVM CAPVT.

Cruz & persecutio non hostiū, sed bonæ dei voluntatis opus est, & nostrū lucrum.

Ed fingamus pñs per impios ablatū iri regna, & si quid potest esse longe charius. Hæc vero est non impiorum libido, ira & victoria, sed bona Dei solius volūtas, opus & gloria, pro qua oramus Fiat voluntas tua &c. Dein, non hostium, sed nostrum ingens est cōmodum, lucrū, & diuitiæ. Didicimus enim non ex Comico, quanquā illius verbis vtamur, sed Christo, qui vnus est magister, pecuniam in loco, id est, propter Christum negligere, maximū esse lucrum, nostras diuitias, purgationem & exaltationem nostri, de qua re supra capite iij. & infra vij. Licet autem sensui carnis videatur, hanc nostri humiliationem & persecutionem inimicorum esse opus & insaniam, non tamen magis illorum est, quam Christi crucifixio, Satanæ, pilati, & Iudæorū. De Satana, Ioan. xiiij. Christus: Venit Princeps huius mundi, & in me non habet quicquam: Sed vt cognoscat mundus, quia diligo patrem: & sicut mandatū dedit mihi pater, sic facio, id est, quod patior, non est Satanæ, sed Patris, quem diligo consilium manus & opus Actorum quarto. De Pilato Ioannis xix. Non haberes potestatem aduersum me vllam, nisi tibi datum esset de super. Tandem Elaia liij. Vox patris est hæc: Propter scelus populi mei EGO percussi eum.

SEXTVM CAPVT.

Etiā in hoc seculo pñs, propter Christum amissa restituuntur non sine fœnore.

Quamuis auferatur patria & regnum, non tamen desperandum est, sed cogitandum potius, manum domini necdum abbreviatam, sed habere, vnde reddere quod amisimus, aut multo plura, quam vnquam habuimus, etiam in hoc seculo dare possit, vt Lucæ xvij. & Marci decimo: Amen dico vobis, nullus est, qui reliquit domum, aut fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut vxorē, aut liberos, aut agros mea causa & Euangelij, quin recipiet centupla, nunc in tempore hoc, domos & fratres & sorores, & matres & liberos, & agros cum persecutionibus, ac in seculo uenturo vitam æternam. Sic omnia quæcunq; fuerant Hiob addidit dominus duplicia, & benedixit nouissimis magis q̄ principio eius: & facta sunt ei quatuordecim milia ouium, & sex milia camelorum, & mille iuga bouum, & mille asinæ, & fuerunt ei septem filij, & tres filiæ. Vixit autem Hiob post flagella hæc centum quadraginta annis, & vidit filios suos, & filios filiorum suorum vsq; ad quartam generationem, mortuusq; est senex & plenus dierum.

Sic Dauid a filio regno eiectus, breui post maxima gloria a deo reductus est, & filius parricida, paulo ante victor turpissime victus & occisus. In hac ergo tentatione Dauidis exemplo, fide & verbis, fides nostra confirmanda erit. Verba eius exulis flentis, & nudis pedibus opertoq; capite fugientis sunt hæc ibidem ad Sadoch sacerdotem arcam dei auferentem, Reporta arcam dei in vr

C ij

hem, Si inuenero gratiam in oculis domini reducet me,
& ostendet mihi eam: si autem dixerit mihi, non places,
præsto sum, faciat quod bonum est coram se.

SEPTIMUM CAPVT.

Spe futuræ mercedis & retributionis, quæ est
vita æterna, OMNIA huius mūdi, pro
Christo & verbo eius vltro
amittenda,

Sed esto ita, eijciatur e regno C. tua vt nulla su-
per sit spes (quanquam nulla fere sint huius ge-
neris per totam scripturam exempla, pios scili-
cet reges perpetuo exulasse, eo nimirum consilio, vt ni-
hil huius timeat C. tua & cæteri pñ principes) eius nun-
quam recipiendi. Quid vero tum? nihilo infoelicior, imo
terq; quaterq; beata erit, saltem in futuro seculo, iuxta
verbum fidelis Christi, Matthæi xix. Omnis qui relinque-
rit domum vel fratres aut sorores aut patrem aut ma-
trem aut vxorem, aut filios, aut agros propter nomen
meum, centuplum accipiet, & vitam æternam posside-
bit. Iam si promittente Christo, qui fallere nescit, cent u-
plum, & vitam æternam recipit: vel agellum pro Chri-
sto mittens, necesse est, vt quater centuplū, imo millies
recipiat C. tua, non tantum agrum, sed etiam florentissi-
mas prouincias propter nomen Christi relinquens, vt
ibidem dicitur: Amen dico vobis q̄ vos qui secuti estis
me in regeneratione, cum sederit filius hominis, in sede
maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim iu-
dicantes duodecim tribus Israel &c. En ergo Princeps

Christianissime, in hac caussa regni amissionem, quam
falso Antichristus minatur, non timendam esse, sed me-
lioris regni expectationē & duplicationē, vt vere Chris-
tus, qui potens est depositum nostrum seruare in diem
illum promittit expectandam.

OCTAVVM CAPVT.

Quid proderit homini, si vniuersum mūdum
lucretur, animæ aut suæ abnegato Chri-
sto detrimentum faciat?

Terum fingamus, vere enim figmentum est, &
aureum Luciani somnium, fieri posse, vt prodi-
to & deserto Christo, nostra retineamus, imo
& augeamus. Sic enim Satan tentator (cui vt vbiq; mē-
dacijs scilicet & homicidio, ita etiam hac parte Antichri-
stiani similimi sunt: partim minaces, partim etiam blan-
di, & plusq; aureos montes, vt ab Euangelio auertant
pios, pollicentes) Christo Matthæi quarto promittit,
hæc, inquit, omnia, regna videlicet mundi & gloriam
eorum tibi dabo, si cadens adoraueris me. Quid vero
proderit homini, si vniuersum mundum lucretur, Mat-
thæi decimo sexto, animæ autem suæ detrimentum faci-
at? Et hic meminisse oportet diuitum, Lucæ duodeci-
mo & decimo sexto. De priore ita Christus: Hominis
cuiusdam diuitis vberes fructus ager attulit, & cogita-
bat intra se, dicens: Quid faciam, q̄ non habeam quo cō-
gregem fructus meos? & dixit: hoc faciam, Destruam
horrea mea, & maiora extruam, & illuc congregabo o-
mnia, quæ nata sunt mihi bona mea, & dicam animæ

C iij

mex, Anima, habes multa bona reposita in multos annos, requiesce, comede, bibe, gaude. Dixit autem illi deus: Stulte, hac nocte animam tuam repetent abs te. Quis vero parasti, cuius erunt? Sic est qui thesaurizat sibi, & non est in deum diues. Si tam horrende pereunt, qui non sunt in deum diuites, quis obsecro, quamque horrendus finis erit eorum, qui contra deum, & prodito Euangelio ditescere, suaque retinere volunt? Quin Satanæ & Antichristo ita tentanti, Christi exemplo, ad nostram institutionem scripto, cum fiducia dicamus: Vade Satana, scriptum est enim, Dominum deum tuum adorabis, & illi soli seruias, Et cum petro, Pecunia tua tecum sit in perditionem &c.

Matth. 4

Acto. 8

CAPVT NONVM.

Impio consilio, qualis est apostasia, amittitur magis, quam retinetur regnum &c.

VEL

Quicquid iniquo & malo consilio retinere volumus, eodem fere amittimus.

S nihil retinere potest, estque omnino constitutum, ut liberos, uxorem, regna, subditos &c. retineas, Christum amittere & abnegare, vel vnū hoc nouissime & diligentissime expendendum est, quid sit, quod Christus fidelis & nunquam fallens, dixit, Lucæ nono: Qui voluerit animam suam saluam facere, perdet illam, Et qui perdiderit animam suam propter me, saluam faciet illam. Monet his verbis Christus, ita fere comparatum esse iusto dei iudicio, ut quicquid impio consilio,

quale est idololatria & apostasia conseruare, & augere volumus, non tam retineamus, quam perdamus, quod & Hiob, Huius tentationis igne septuplum sicut aurum in fornace examinatus, probatus, & emunctus, pulchra parcemia confirmat capite sexto. Qui timet pruinam, cadet super illos nix, Et prouerbiū celebre, Quod honori detrahatur, vicio datur. Sunt huius generis cum ingentium, tum sacris literis multa exempla de Aegypti, Assyriæ, Chaldæorum, Persarum, Israel, & Iudæe regibus, qualis est Pharaon, Exodi primo &c. Aman, Hester v. vi. & vij. Satrapæ Darij contra Danielem, eiusdem capite sexto. His omnibus comprobatur, quam verax sit Christus, quamque fallax & infelix sit impium consilium. Omnium autem grauissima exempla sunt, Hieroboam, secundi Regum duodecimo, & Principes Iudæorum, Ioannis vndecimo, Ille veritus, ne populus Israel, si ascenderet in domum domini, in Hierusalem, sacra facturus, occasione templi ad Roboam regem Iudæ, a quo paulo ante recesserat, se deserto & interfecto, reuertetur, excogitato consilio, quo regnum stabiliret, fecit duos vitulos aureos, posuitque alterum in Bethel, alterum in Dan, dicens. Nolite ultra in Hierusalem ascendere, ecce deus tui Israel, qui te eduxerunt de Aegypto. Porro a deo non profecit quicquam, neque quod instituerat, effecit, parū pio consilio hoc, ut eodem regnum nunquam alio qui auferendum, potissimum & maxime amiserit, & euersa sit, & deleta de superficie terræ, tertij Regum decimoquarto, tota domus eius. Sic enim Ahias propheta ad uxorem Hieroboam, de filij valetudine & salute quæsi-

turam, Ego missus sum ad te durus nūcius, Vade & dic Hieroboam, Hæc dicit dominus deus Israel, Quia exaltaui te de medio populi, & dedi te ducem super populum meum Israel, & scidi regnum domus Dauid, & dedi illud tibi, & non fuisti sicut seruus meus Dauid, qui custodiuit mandata mea, & secutus est me in toto corde suo faciens quod placitum esset in conspectu meo, sed operatus es male super omnes, qui fuerunt ante te, & fecisti tibi deos alienos & conflatiles, vt me ad iracundiam prouocares, me autem proiecisti post tergum tuum, Idcirco ecce ego inducam mala super domum Hieroboam, & percutiam de Hieroboam mingentem ad parietem, & clausum & nouissimum in Israel, & mundabo reliquias domus Hieroboam, sicut mundari solet finis vsq; ad purum. Qui mortui fuerint de Hieroboam in ciuitate, comedent eos canes, qui autem mortui fuerint in agro, vorabunt eos aues cœli, quia dominus locutus est.

Perinde infeliciter cessit Iudæis, suum de interficiendo Christo, vt gentem & locum retinerent, consilium, quod Ioannis vndecimo ita describitur, Collegerunt pontifices & pharisæi concilium, & dicebant, Quid facimus quia hic homo multa signa facit, si dimittimus eum sic, omnes credent in eum, & venient Rhomani, & tollent nostrum locum & gentem. Vnus autem ex ipsis Caiphas nomine, cum esset pontifex anni illius, dixit eis. Vos nescitis quicquam, nec cogitatis, quin expedit vobis, vt vnus moriatur homo pro populo, & non tota gens pereat.

Hæc crudeli & homicida prudentia tantum abest, vt gentem

gentem & locum retinuerint, vt vtrunq; , tum maxime & pessime perdiderint, sicut Christus futurum prædixit Lucæ vnde vigesimo. Et factum describunt Iosephus & Aegesippus de bello Iudaico & excidio Hierosolymorum. Quem aliena hæc pericula (quantum nihil alienum quod humanum est, & cuius accidere potest, quod cuiquam) non faciunt cautum, id est, in fide & officio Christi non retinent, iure infelicissimus est, & dignus, qui si militer peiusque pereat, iuxta verbum Christi notum Lucæ capite nono: Qui voluerit animam suam saluam facere, perdet illam, non tantum in hoc seculo, sed etiam in futuro. Sicut ibidem dicitur: Qui me erubuerit & MEOS SERMONES, hunc erubescet filius hominis, cum venerit in maiestate sua, & patris & sanctorum angelorum.

CAPVT DECIMVM.

Cruz & persecutio sigillum est, & arrhabo nos a deo diligere.

St huius tentationis etiam hic fructus, qui vel solus satis est ad consolandum aduersus persecutionem & maledicta mundi. Tum demum certissimus nos a deo diligere, & Christi esse, cum ad exemplum & propter nomen Christi, non tantum patria, parentibus, liberis, regno, cognatis, affinibus, amicis, & agris, sed etiam forma dei exinanimur, quod fit, dum pro nomine dei ^{ἀθεοῦ}, impij, contemptores diuum, scismatici, hæretici, blasphemij, dæmonium habentes: & quid non? ab impijs dicimur, ac damnamur. Hæc est societas &

D

imago filij dei, cuius conformes oportet nos fieri, id est, compati & humiliari, si conglorificari volumus. Eligamus itaq; omni metu posito, cum Christo in domo dei exinaniri, abiecti, *περίφρουα*, & purgamenta huius mundi esse, quam cum honore in tabernaculis peccatorum mollibus vestiri, & sicut cedrus Libani, cū impijs eleuari, vt hic pro Christo humiliati, illic cum Christo exaltari mereamur & conregnare. Quod faxit, qui potens est depositum nostrum, & coronam gloriæ, vsq; in diem illum custodire Christus ipse, Amen.

CAPVT VNDECIMVM ET VLTIMVM.

Oratio in tentatione hac, validissimum præsidium.

Utilissimum autem omnium erit in tanta siue minarum siue apertæ persecutionis tentatione, ad orationem assiduam, vel ut ad extremam an coram conuerti & confugere. Hæc enim, vt vere Iacobus ait: multum vbiq; valet, & aut a malis redemptionem, aut in medijs malis pacem, patientiam, consolationem, fidem & constantiam efficacissime impetrat, non sua dignitate, sed fiducia promissionum & fidelitatis dei qui promisit Lucæ vndecimo: Petite, & dabitur vobis, quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit, & qui quærit inuenit, & pulsanti aperietur &c. Hæc oratio scilicet, fides & verbum dei sunt arma nostra, non tam contra carnem & sanguinem, quam rectores harum tenebrarum spiritus vertigi

nis, qui hostes in nos nostros, horrende agunt, vexant & rotant ad suam voluntatem captiuos ij. Timoth. ij: Sic Christus ad passionem processurus orat in horto, calicem deprecans his verbis, Pater mi, si possibile est, transeat a me calix iste, veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Sic idem ibidem suos, ne in tentationem intrent, id est, imminente persecutione vincantur & absorbeantur, orare iubet. Sic Asa & Iosaphat pñ reges, supra a suis hostibus obsessi & angustiati, ad orationem primum, dein ad arma se ac suos præparant & armant. Sūt autem Christi in monte, & Iosaphat orationes, taceo quam vocant dominicam, pulcherrimæ & aptissimæ orandi in hac tentatione formæ. Vnde non inutile fuerit eas in Enchiridia & libellos orationum, quibus vulgo vtuntur pñ, referre & conscribere, vt nunquam non ad manum sint & vsui,

Hæc est PRINCEPS OPTIME *προσηλθουσις* & exhortatio, Tuæ Cels. hoc tentationum tempore iam dudum parata, Spiramq; vt in præfatione testatus sum mittenda. Quia vero non erat in tempore commodus & fidelis eo nuncius, & opinione citius illinc discessum est, solutaq; comitia, abiecti eam inter ociosas & perituras chartas, donec tuæ Cels. A commentarijs, vir, vt magna prudentia, ita Christianissimus, & post tuam Cels. prophetarum & ministrorum VERBI, vere Abdias, Georgius Vogler, moneret, adeoq; pro suo in me iure imperaret, vt tuæ Celsitudini eandem hanc meam opes

D ij

Matth. 16

ram, cuius inter colloquendum forte meminerā, adhuc redderem, idem enim periculum etiamnum superesse, & minas Antichristi easdem in horas multiplicari. Ego itaque Homini, cui longe plura debeo, obsequens. Nunc demum eandem mitto, eodem, quo dixi consilio, nempe, non docendi gratia, sed testandi amoris in Cels. tuā mei, ut inquam non doctrina sit, qua tuæ Cels. a deo doctæ, nihil opus est, sed testimonium & *σφραγίς* obedientiæ & reuerentiæ, quam ordinationi dei, & dijs populi, id est, tuæ Cels. debeo. Non est autem cur anxie vel offensam audacis inscitiae meæ deprecet, vel ut hanc operam prompte & benigne Cels. tua suscipiat, precer. Ea est enim tua clementia & benignitas, non tantum huic prouinciæ, sed etiā vniuersæ Germaniæ, adeo q̄ & Hungariæ nota & laudata, ut exemplo Artaxerxis Persarū regis, imo regis regum CHRISTI, Matthæi decimo, vel aquæ haustum candide & amanter oblatum, prompte, iucunde & candidissime accipias, non doni precium sed dantis animum, *τῷ μὲν ὄρωμ' ἄριστον*, spectans & metitus. Huius tuæ clementiæ, multis exemplis notæ, fiducia fretus, nostra hæc (quæ vel pietatis, quam docent nomine tuæ pietati non possunt non placere, etiam si nihil præterea in ipsis sit, qd̄ placeat) minus superstitiose & quasi assem Elephanto porrigens commendo. Commendabo autem Celsitudinem tuam publicis & priuatis precibus CHRISTO IESV, ut in eodem nobis diu valeat, & in amplianda Christi gloria, ac tuendis verbi huius prouinciæ ministris, constanter pergat. Non deerit cuius res & caussa potissimum agitur, Christus idem Sa

tanam & regnum eius sub pedibus nostris, ut iam dudum coepit, & fere perfecit, licet sensui carnis & impijs longe aliud appareat, plenissime & extreme, contritus, Venit enim & tantum non impleta est plenitudo temporis illius, de quo spiritus per paulum manifeste dixit: Quem (Antichristum scilicet) interficiet dominus Iesus spiritu oris sui, & destruet illustratione aduentus sui &c.
CHRISTO
fit victoria & regnū
in secula seculorum, Amen.

Eiusdem Cels, T.

Observantissimus

Idem Martinus
Meglin Kitzin-
giæ &c.

F I N I S.

In aliquibus exemplaribus folio iij. li. ij. lege, ut est zelotes. Li. xij. lege, reniteretur.

D iij

Typis excudebat Norimbergæ Frideri
cus Peypus, Anno domini
M. D. XXIX.

VNiVERSiDAD
DE SALAMANCA

GREDO S. SALES